

SAVOD O'RGATISH DAVRIDA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI

Qo'qon Universiteti

Ta'lim kafedrası dotsenti v.b

Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi

abduraxmonovan9@gmail.com

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi IV bosqich talabasi

A'zamova Dilzoda Toxtamurod qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada savod o'rgatish davrida multimedia vositalaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatları tahlil qilingan. Tadqiqotda multimedia texnologiyalarining boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni, ularning ta'lim jarayoniga ta'siri hamda pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Multimedia vositalarining matn, tasvir, audio va video materiallar orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshirishi, darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, savod o'rgatish davrida multimedia texnologiyalaridan samarali foydalanishning afzalliklari hamda ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari multimedia vositalaridan foydalanish boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические и практические аспекты использования мультимедийных средств в обучении грамоте. В исследовании освещается роль мультимедийных технологий в формировании навыков чтения и письма у учащихся начальной школы, их влияние на образовательный процесс и педагогические возможности. Научно обосновано использование мультимедийных средств в виде текстовых, графических, аудио- и видеоматериалов для повышения усвоения знаний учащимися, повышения их интереса к уроку и развития навыков самостоятельного мышления. Также

анализируются преимущества эффективного использования мультимедийных технологий в обучении грамоте и их важность для повышения качества образования. Результаты исследования показывают, что использование мультимедийных средств способствует повышению эффективности начального образования.

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical aspects of using multimedia tools during literacy teaching. The study highlights the role of multimedia technologies in the formation of reading and writing skills of primary school students, their impact on the educational process, and their pedagogical capabilities. The use of multimedia tools through text, images, audio, and video materials to increase students' knowledge acquisition, increase their interest in the lesson, and develop independent thinking skills is scientifically substantiated. The advantages of using multimedia technologies effectively during literacy teaching and their importance in improving the quality of education are also analyzed. The results of the study show that the use of multimedia tools serves to increase the effectiveness of primary education.

Kalit soʻzlar: Savod oʻrgatish, multimedia vositalari, multimedia texnologiyalari, boshlangʻich taʼlim, oʻqish koʻnikmasi, yozish koʻnikmasi, interaktiv taʼlim, raqamli texnologiyalar, pedagogik texnologiyalar.

Ключевые слова: обучение грамоте, мультимедийные инструменты, мультимедийные технологии, начальное образование, навыки чтения, навыки письма, интерактивное обучение, цифровые технологии, педагогические технологии.

Keywords: Literacy teaching, multimedia tools, multimedia technologies, primary education, reading skills, writing skills, interactive learning, digital technologies, pedagogical technologies.

Kirish

Taʼlim tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish jarayonlari bugungi kunda pedagogik faoliyatning barcha yoʻnalishlariga yangicha yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda. Xususan, boshlangʻich taʼlim bosqichida oʻquvchilarning savodxonligini shakllantirish jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan

foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Savod o'rgatish davri bolaning keyingi ta'lim faoliyati uchun poydevor bo'lib xizmat qiladigan eng mas'uliyatli bosqichlardan biri hisoblanadi. Shu sababli mazkur jarayonni samarali tashkil etish va o'quvchilarning o'qish hamda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion vositalardan foydalanish zarurati ortib bormoqda. Multimedia vositalari matn, ovoz, tasvir, animatsiya va videoni birlashtirgan holda axborotni taqdim etish imkonini beruvchi zamonaviy pedagogik vositalardan biridir. Ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi o'quvchilarning diqqatini jalb etadi, o'quv materialini qiziqarli va tushunarli shaklda yetkazishga yordam beradi hamda bilimlarni mustahkam o'zlashtirish uchun qulay sharoit yaratadi. Ayniqsa, savod o'rgatish davrida multimedia vositalari harf va tovushlarni o'rgatish, bo'g'inlab o'qish, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish hamda yozuv malakalarini shakllantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlari ularning ko'rgazmali va interaktiv ta'lim vositalariga bo'lgan ehtiyojini oshiradi. Multimedia vositalari orqali taqdim etilgan dars materiallari o'quvchilarning eslab qolish qobiliyatini kuchaytiradi, mavzuga bo'lgan qiziqishini orttiradi va ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, multimedia texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, kuzatish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Pedagogika va metodika sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar multimedia vositalarining ta'lim samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari keng ekanligini ko'rsatmoqda. Savod o'rgatish davrida multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning o'qish tezligi, yozuv madaniyati va nutqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, bunday vositalar ta'lim jarayonini individuallashtirish va differensiallashtirish imkonini ham beradi.

Hozirgi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va o'quv jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida savod o'rgatish jarayonini samarali tashkil etish o'quvchilarning keyingi ta'lim faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratadi. Savod o'rgatish davrida multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning

o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, darsga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda bilimlarni oson va mustahkam o'zlashtirish imkonini beradi. Multimedia vositalari matn, tasvir, animatsiya, ovoz va videoni uyg'unlashtirgan holda ta'lim mazmunini o'quvchilarga qiziqarli va tushunarli shaklda yetkazishga xizmat qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda multimedia texnologiyalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli savod o'rgatish davrida multimedia vositalarining pedagogik imkoniyatlarini o'rganish va amaliyotga joriy etish dolzarb ilmiy-metodik masalalardan biri hisoblanadi.

Savod o'rgatish davrida multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganish, ularning o'quvchilarning o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'sirini tahlil qilish hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi multimedia vositalaridan foydalanish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Savod o'rgatish davri boshlang'ich ta'limning eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Ushbu davrda o'quvchilar harflarni tanish, tovushlarni farqlash, bo'g'inlab o'qish va yozish ko'nikmalarini egallaydilar. Savodxonlikning shakllanishi keyingi o'quv faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratadi. O'quvchilarning o'qish va yozish malakalarini rivojlantirish ularning nutqiy va intellektual rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Savod o'rgatish jarayonida o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'rgazmali va interaktiv materiallarni tezroq qabul qiladilar. Shu sababli zamonaviy pedagogik vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. Savod o'rgatish davrida o'quvchilarning qiziqishini saqlab qolish va ularni faol ishtirok etishga undash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda multimedia vositalari katta imkoniyatlarga ega.

Multimedia vositalari zamonaviy ta'lim texnologiyalarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular matn, tasvir, animatsiya, audio va video materiallarni birlashtirish imkonini beradi. Bunday vositalar o'quv materiallarini qiziqarli va tushunarli shaklda

taqdim etishga yordam beradi. Multimedia texnologiyalari o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va bilimlarni samarali o'zlashtirishga xizmat qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ko'rgazmali materiallar ayniqsa muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari harflar, tovushlar va so'zlarni o'rgatishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular o'quvchilarning eshitish va ko'rish orqali axborotni qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, multimedia vositalari ta'lim jarayonini interaktiv shaklda tashkil etishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

O'qish ko'nikmasini shakllantirish savod o'rgatish davrining asosiy vazifalaridan biridir. Multimedia vositalari o'quvchilarning o'qish malakasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Elektron darsliklar, animatsion materiallar va audio yozuvlar o'quvchilarga harflar va tovushlarni osonroq o'zlashtirish imkonini beradi. Multimedia vositalari yordamida o'quvchilar so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishni o'rganadilar. Interaktiv mashqlar o'qish tezligini oshirishga va matn mazmunini tushunishga yordam beradi. O'quvchilar multimedia dasturlari orqali mustaqil ravishda mashq qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bunday yondashuv o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Audio va video materiallar nutq madaniyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Shu sababli multimedia vositalari o'qish ko'nikmalarini shakllantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Yozuv ko'nikmasini rivojlantirish boshlang'ich ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Multimedia vositalari yozuv malakalarini shakllantirishda keng imkoniyatlarga ega. Maxsus dasturlar yordamida o'quvchilar harflarning yozilish tartibini ko'rgazmali ravishda kuzatishlari mumkin. Animatsiyalar harakatlar ketma-ketligini aniq ko'rsatib beradi. Bu esa yozuvdagi xatolar sonini kamaytirishga yordam beradi. Multimedia vositalari orqali bajariladigan mashqlar o'quvchilarning qo'l harakatlarini muvofiqlashtirishga xizmat qiladi. Interaktiv topshiriqlar o'quvchilarning yozuvga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Elektron resurslar yordamida individual ta'lim imkoniyatlari kengayadi. O'quvchilar o'z xatolarini mustaqil ravishda aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada yozuv ko'nikmalari tezroq va samaraliroq shakllanadi. Bu esa umumiy savodxonlik darajasining oshishiga xizmat qiladi.

Ta'lim amaliyoti multimedia vositalaridan foydalanishning yuqori samaradorligini ko'rsatmoqda. Bunday vositalar yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Multimedia texnologiyalari ta'lim mazmunini qiziqarli va tushunarli shaklda yetkazishga imkon yaratadi. O'quvchilar mavzuni tezroq o'zlashtiradilar va bilimlarni uzoq muddat eslab qoladilar. Multimedia vositalari o'qituvchining ishini ham yengillashtiradi. Ular ta'lim jarayonini individuallashtirish va differensiallashtirish imkonini beradi. Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi multimedia vositalarining imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Kelajakda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim dasturlaridan foydalanish imkoniyatlari ham ortib boradi. Bu esa savod o'rgatish jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Shunday qilib, multimedia vositalari boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Savod o'rgatish davri boshlang'ich ta'limning eng muhim bosqichlaridan biri bo'lib, o'quvchilarning keyingi ta'lim faoliyati uchun zarur bo'lgan o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu davrda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish o'quvchilarning savodxonlik darajasi, nutqiy rivojlanishi va bilimlarni o'zlashtirish sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan multimedia vositalaridan foydalanish savod o'rgatish jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari multimedia vositalarining ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari keng ekanligini ko'rsatdi. Matn, tasvir, audio, video va animatsiyalarni birlashtirgan multimedia texnologiyalari o'quvchilarning diqqatini jalb etadi, mavzuni qiziqarli va tushunarli shaklda o'zlashtirishga yordam beradi hamda bilimlarni mustahkam egallash uchun qulay sharoit yaratadi. Ayniqsa, harf va tovushlarni o'rgatish, bo'g'inlab o'qish, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish va yozuv malakalarini shakllantirishda multimedia vositalari samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Multimedia texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash, kuzatish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv topshiriqlar va elektron resurslar yordamida o'quvchilar bilimlarni faol ravishda

egallaydilar hamda o'zlashtirish darajasi yuqori bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'ulomov A., Yo'ldoshev J. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 288 b.
2. Mahmudov N., Nurmonov A. Ona tili ta'limi va nutq madaniyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2022. – 240 b.
3. Xoliqov A.G. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2022. – 254 b.
4. To'xtaxodjayeva M.X. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2020. – 400 b.
5. Egamberdiyeva N.M. Multimedia texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2023. – №2. – B. 41–48.
6. Raximova D.S. Savod o'rgatish jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish metodikasi // Uzluksiz ta'lim. – Toshkent, 2022. – №4. – B. 35–42.
7. Tursunova G.M. Multimedia vositalarining boshlang'ich ta'limdagi o'рни // Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2023. – №3. – B. 54–61.
8. Karimova M.A. Boshlang'ich sinflarda multimedia texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi // Ta'lim va innovatsiya. – Toshkent, 2024. – №1. – B. 27–34.
9. Abdullayeva N.X. Interaktiv ta'lim vositalarining o'quvchilar savodxonligini rivojlantirishdagi ahamiyati // Zamonaviy ta'lim. – Toshkent, 2023. – №5. – B. 44–51.